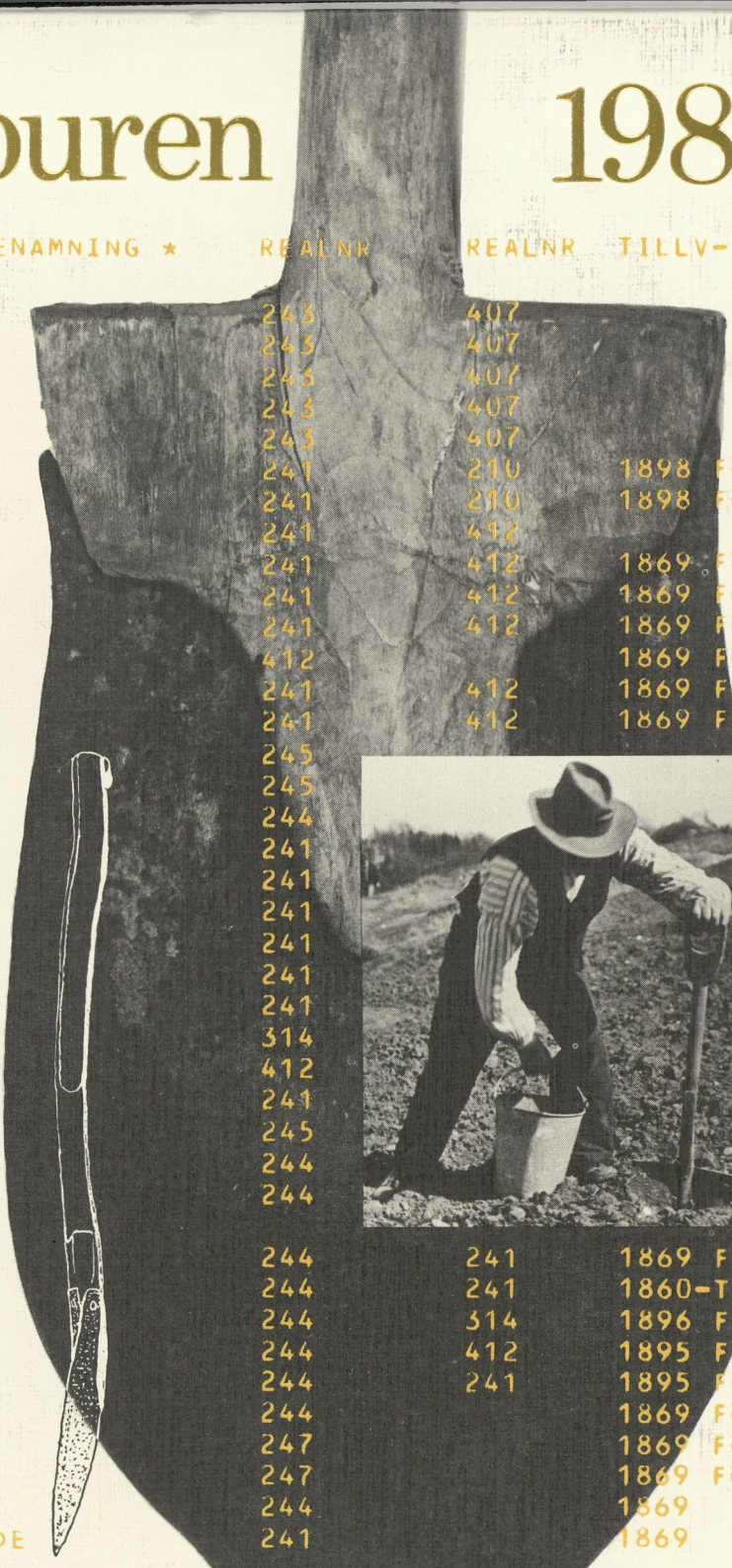

REALNR TILLY-TID

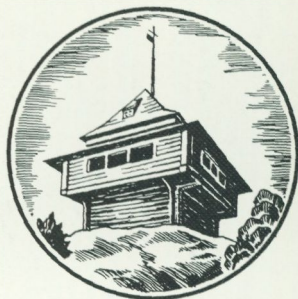
243	407	
243	407	
243	407	
243	407	
243	407	
241	210	1898 FORE
241	210	1898 FORE
241	412	
241	412	1869 FORE
241	412	1869 FORE
241	412	1869 FORE
412		1869 FORE
241	412	1869 FORE
241	412	1869 FORE
245		
245		
244		
241		
241		
241		
241		
241		
314		
412		
241		
245		
244		
244		

244	241	1869 FORE
244	241	1860-T
244	314	1896 FORE
244	412	1895 FORE
244	241	1895 FORE
244		1869 FORE
247		1869 FORE
247		1869 FORE
244		1869
241		1869

Fataburen

1983

Nordiska museets och Skansens årsbok

Redaktör: Arne Biörnstad
Redaktionssekreterare: Berit Nordin

Summaries translated into English by
John Hogg

Omslagsarrangemang: Håkan Lindström
Om inte annat anges tillhör bildmaterialet Nordiska museet
© Nordiska museet och respektive artikelförfattare
Tryckt hos Bohusläningens Boktryckeri AB, Uddevalla 1983
ISSN 0348-971X

John Granlund in memoriam

Åke Daun

Professor John Granlund avled den 17 augusti 1982, 81 år gammal. Åren 1955–1969 innehade han den Hallwylska professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning vid Nordiska museet och var därmed också genom ett gammalt avtal universitetets professor i ämnet.

När jag själv första gången, som nyin-skriven student, 1961 träffade professorn i villa Lusthusporten, tyckte jag att det var stilenligt att där finna en man från provin-sen. Varje onsdagseftermiddag kl 16 kom han ned från övervåningen, i mörk kostym och med bländvit skjorta, och höll sin vecko-föreläsning, på västgötska. På den tiden bodde professorn i huset och endast botten-våningen utgjorde institutionslokaler. Stu-denterna var få. Vi var ett par-tre stycken som började våra 1-betygsstudier den ter-minen.

Granlund var den gamla sortens profes-sor i det gamla slaget av högskola. För ho-nom reste sig alla när han gjorde entré i seminarierummet, men han lade bort tit-larna efter en lyckad 1-betygstentamen. Presumtiva forskare var vi alla. Yrkes-orienteringen i vår tids mening var när-mast obefintlig vid historisk-filosofiska sektionen. Någon undervisning särskilt an-passad till studenternas nivå hölls på det hela taget inte. Vid seminarierna diskute-rades vetenskapliga problem och till dessa kom inte bara de fåtaliga studenterna utan licentiander, licentiater (som då titulerades doktor), docenter och en och annan profes-sor. Rättshistorikern professor Hafström kom tämligen regelbundet. Från mitt allra första seminarium minns jag den kultur-historiskt kunnige radioreportern Lars Madsén.

Professor Granlund var son till en gar-varmästare i Herrljunga och fick sin akade-miska utbildning i Göteborg, där han för övrigt träffade sin sedermera hustru och synnerligen kompetenta medarbetare Inga-lill. Där läste han till en början nordiska språk och folklivsforskning samt fort-satte med en klassisk magisterexamen. Under studietiden var han amanuens vid Västsvenska folkminnesarkivet. Efter exa-men flyttade han till Stockholm för att ar-beta på Nordiska museet och börja läsa et-nologi. År 1941 utnämndes han till inten-dent, 1948 till förste intendent.

John Granlund knöts redan från början till Etnologiska undersökningen, museets forskningsavdelning. Chef där var seder-mera professorn i folklivsforskning Sigurd Erixon, Granlunds företrädare i ämbetet. Inför Erixons 50-årsdag medarbetade John Granlund i den storartade byundersökning-en i Gruddbo på Sollerön som publicerades 1938.

Granlund var en färdig man som trivdes bäst då han fick hålla på med sina notater och manuskript. Han var febrilt sysselsatt under alla åren och endast den ohälsa som drabbade honom de sista månaderna hind-rade honom från att var dag ta itu med forskningsarbetet. Hans vetenskapliga bredd var stor. Han var på en gång lärd medeltidshistoriker och fältforskare med intresse för det levande nuet. Det var naturligtvis den gedigna klassiska bildningen som förde honom in på medeltidsforskning-en. Den etnologiska kommentaren till Olaus Magnus historia om de nordiska fol-ken blev, när den utkom 1951, genast ett oundgängligt redskap för den kulturhistoris-ka forskningen. Här liksom i övrigt visade

Foto Ulla Wäger.

Granlund sitt sinne för källkritisk omsorg.

Kunskaperna om det medeltida Sverige kom väl till pass och fördjupades i uppdraget som svensk redaktör för uppslagsverket Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. Under mer än 20 år, 1956–78, medverkade han till utgivningen av 22 band, en imponerande lärdomsinsats. En stor mängd av Granlunds vetenskapliga skrifter är just dessa lexikonartiklar.

Gradualavhandlingen 1940 handlade om en teknik inom den folkliga träslöjdens område. "Träkärl i svepteknik" var en typologisk undersökning och ett utmärkt exempel

på det slags föremålsmonografi som för många äldre folklivsforskare var en given uppgift, men som för senare tiders etnologer verkat mindre inspirerande. Det var däremot Granlunds artiklar för bokverket "Den svenska arbetarklassens historia", nämligen de om landsbygdens arbetsorganisation samt om avlöningsformer. Den socialhistoriskt inriktade forskning, som Granlund också utförde, knöt väl an till det sociologiska och socialantropologiska intresse som fanns i den yngre etnologgenerationen från 1960-talet. Ett par undersökningar som vi som studenter gärna tentera-

de på var "How Fishermen Became Burghers. Studies of Urban Ethnology in the Town of Söderhamn in Helsingland" (1956) samt "Runnö i Kalmarsund. En skärgårdsöms omvandling" (1958). Sådana lokalundersökningar sågs av 60-talets unga etnologgeneration som stödande utgångspunkter för en utveckling av lokalundersökningar i anglosaxisk antropologisk anda.

Professor Granlunds insatser under 60-talet var bl a att ge ett mycket starkt stöd åt denna intresseinriktning. Det skedde delvis med de egna föreläsningarna, där han gav inblickar i det stora arbetet med Högsby socken, vilket publicerades 1969. Men det skedde också med de många prominenta gästföreläsare som han inviterade till längre föreläsningsserier. Av bestående värde blev socialantropologen Fredrik Barths vistelse vid institutionen i mitten av 60-talet, men inspirerande föreläsningsserier hölls också av sociologiprofessorn Erik Allardt från Helsingfors och av dennes landsman och kollega Knut Pipping, som hade ett gammalt intresse för rurala fältundersökningar. Professor Ilmar Talve från Åbo redovisade sina forskningar från industriarbetarmiljöer. Den brittiske socialantropologen Robert Paine föreläste om samer och dennes senare så kände kollega Ottar Brox berättade om sin analys av de nordnorska fiskarbönderna.

John Granlund imponerade på sina studenter med sitt friska intresse för de nya vindar, som på det här sättet svepte genom institutionen. Han gav sitt oförbehållsam-

ma stöd åt de seminarieuppsatser och avhandlingsarbeten som – trots anknytning till de gamla lokalundersökningarna – i hög grad skilde sig från den typ av etnologi som tidigare bedrivits. Med Granlunds stöd introducerades forskningen om det moderna samhället på allvar och det teoretiska angreppssättet blev mycket tydligare samhällsvetenskapligt – även om etnologin alltid befunnit sig i gränsområdet mellan humaniora och samhällsforskning. Det var för övrigt John Granlund som tog emot den mycket omstridde sociologidocenten Börje Hanssen som alltså blev docent i folklivsforskning.

För flertalet professorer torde förutsättningarna att göra nydanande vetenskapliga insatser avta vid livets middagstid; forskningsfronten ledes nästan alltid av yngre människor. Men det är inte alla ämnesföreträdare som då utnyttjar sin position till att stödja och entusiasmera sina studenter och unga kolleger. Men det gjorde professor Granlund.

Även om han fortsatte att utföra bestående forskningsarbeten i hög ålder, tex det magnifika verket "Lapska ben- och träkalendrar" (1973), tillsammans med Ingalill Granlund, vill jag hävda att hans gärning som institutionschef fick mycket mera långtgående följder. På sitt anspråkslösa sätt ställde han sig i själva verket i spetsen för en helt ny inriktning av etnologin, både i Sverige och i den nordiska forskargemenskapen.